

## MARSU

Marsu (englanniksi cavie tai guinea pig, ruotsiksi marsvin) on hyvin suosittu lemmikkijyrsijä ympäri maailmaa. Se on kotoisin Etelä-Amerikasta ja luokitellaan kuuluvaksi Caviidae-heimoon, eli marsueläimiin. Luonnossa marsut elävät aina laumoina, ja niille onkin kehittynyt melkoinen skaala erilaisia ääniä, joilla ne kommunikoivat keskenään. Jo Perun intiaanien tiedetään pitäneen marsuja kotieläiminä lihantuotantoa varten ja tänäkin päivänä ne kuuluvat etelä-amerikkalaisten kansojen ruokapöytään. Eurooppaan marsut rantautuivat 1500-luvulla espanjalaisten löytöretkeilijöiden mukana. Marsun suosioon lemmikkinä lienee vaikuttanut sen sympaattinen ulkonäkö ja lempeä, sopeutuvainen luonne. Marsut ovat erittäin seurallisia ja oppivat tuntemaan hoitajansa. Ne rakastavat sylissä makailua ja pulisevat ihastuneesti silittäjälleen. Marsut ovat melko pitkäikäisiä, hyvässä hoidossa sen voidaan olettaa elävän jopa kahdeksan vuotiaaksi, keski-ikä on 3-6 vuotta. Marsu on päiväeläin, eli sillä on sama rytmi kuin ihmisellä. Ne kyllä liikkuvat, syövät ja juovat öisinkin, mutta pääosin lepäilevät ja nukkuvat. Marsunaaraat painavat noin kilon ja urokset hieman enemmän, harvemmin kuitenkaan yli 1,5 kiloa. Marsuista on olemassa paljon eri rotumuunnoksia; lyhytkarvaisia, karkeakarvaisia, pitkäkarvaisia ja karvattomiakin. Luonne-erot eri rotumuunnosten välillä ovat vähäisiä, tosin nyrkkisääntönä pidetään, että vilkkaimpia ja omapäisimpiä ovat abessiinialainen ja peruaani. Marsunpoikasen voi aikaisintaan vieroittaa 5 viikon iässä. Kun pieni marsunpoikanen muuttaa uuteen kotiin, se saattaa ensimmäiset päivät tai viikonkin olla tavallista säikympi ja pyrkiä pysyttelemään paljon piilossa. Tämä on normaalia, saaliseläimenä marsu on luontaisesti arka, ja varsinkin poikanen on kovin puolustuskyvytön, joten uusissa tilanteissa se helposti jännittää. Mitä enemmän marsua otetaan syliin uudessa kodissa, sitä nopeammin se tottuu uuteen ympäristöön ja uusiin hoitajiinsa, joten käsittelyä ei kannata lykätä. Vaikka marsu olisi ollut lähtiessään täysin kesy, on luonnollista, että sen luottamus joudutaan voittamaan uudessa kodissa uudestaan.

## HÄKKI JA TARVIKKEET

Häkki on marsujen koti, ja siellä se viettää ison osan elämästään. Häkin tulee olla riittävän tilava, turvallinen ja virikkeellinen. Kahdelle marsulle kannattaa hankkia 100-120cm x 50 cm kokoinen häkki, eikä ylärajaa ole. Siellä tulee olla riittävästi liikkumatilaa kumpaisellekin. Liian ahtaat tilat stressaavat niitä, koska ei ole mahdollisuutta vetäytyä omaan rauhaan. Hanki alusta asti riittävän iso häkki. Vaikka luovutusikäiset marsunpoikaset näyttävät alussa pieniltä, ne kasvavat nopeasti aikuisen mittoihin. Markkinoilla on monia eri valmishäkkimalleja jotka ovat suunniteltu kevyiksi ja helpoiksi pitää puhtaana. Turvallisuus on kaupallisten häkkien suuri plussa. Lasiset akvaariot ja terraariot eivät sovellu marsun asumukseksi, sillä ne rikkoontuvat helposti ja ovat vaikeita puhdistaa. On myös ns. "taikakuutioita" joista voidaan koota reiluja aitauksia aikuisille marsuille. Ne eivät sovellu poikasille liian suuren silmäkoon takia.

Käsistään kätevä voi rakentaa marsuilleen asumuksen oman mielikuvituksensa mukaan, mutta liian vaikeasti pestävät, desinfioitavat ja raskaat häkit saattavat pidemmän päälle olla aika työläitä. Kuivikkeiksi sopivat hyvin kutterinpuru, turve, puupelletti ja Mörtti-Röpö (haapahaketta). Sahanpuru ja kissanhiekka ovat marsun jalkapohjille liian karkeita, heinä ja oljet homehtuvat herkästi kostuessaan, eivätkä oikein ime kosteutta. Marsu ei myöskään voi asua pelkän sanomalehden päällä, ja lisäksi sanomalehden syöminen on haitallista marsun herkälle ruoansulatukselle. Häkki tulee siivota vähintään kerran viikossa. Siivoustiheyteen vaikuttavat käytettävä kuivike, sekä häkin koko ja siinä asustelevien marsujen määrä. Siinä vaiheessa kun häkki haisee huoneilmaan, se on ollut jo jonkin aikaa liian likainen. Marsu on herkkä eläin, jonka nenä kulkee lähellä lattian pintaa, ammoniakkihuuruista se saa nopeasti hengitystietulehduksen. Siivouksen yhteydessä häkin pohjalaatikko pestään (esim. astianpesuaine) ja huuhdellaan huolellisesti. Myös muut häkin varusteet pestään ja puhdistetaan samalla. Kannattaa hankkia riittävän iso juomapullo (min 2 dl). Kovin pientä juomapulloa joutuu täyttämän turhan usein ja vesi voi päivän aikana loppua kesken. Juomapulloon vaihdetaan raikas vesi päivittäin ja samalla tarkistetaan, ettei se vuoda tai ole tukossa. Näyttelyitä yms. reissuja varten voi hankkia pienemmän reissupullon. Avonaista juomakuppia ei kannata käyttää, sillä vesi likaantuu nopeasti juomakelvottomaksi ja marsu kaataa kupin herkästi. Parhaimpia ovat tasapohjaiset, paksureunaiset kupit, jotka ovat tukevia kun marsu nousee etujaloillaan sen reunalle. Parhaimpia materiaaleja ovat lasi ja keramiikka. Muoviset ovat usein liian hepposia ja marsut viskovat niitä helposti nurin. **Virikkeet ja muut tarvikkeet.** Eläinsuojelulaki vaatii että marsulla on häkissään paikka johon päästä suojaan. Se voi olla mökki, putki tai iso heinäkasa. Heinähäkissä heinät pysyvät paremmin puhtaina kun marsu ei pääse sotkemaan niitä ulosteillaan. Heinähäkki kannattaa sijoittaa häkin ulkopuolelle, jottei marsu pääse sinne sisälle kiipeilemään ja jää jumiin. Häkkiin voi keksiä erilaisia virikkeitä, mielikuvituksen mukaan. Marsut tykkäävät esim. riippumatoista ja erilaisista matalista tasoista, joiden päältä on mukava tähystellä. Heinäkasa peuhattavaksi, pyykkipojalla häkin pinoihin kiinnitetyt vihannekset ja lehtipuiden oksat ovat myös aktiivisia ja terveellisiä virikkeitä. Mitä enemmän keksit marsuillesi puuhaa, sitä onnellisempia ja terveempiä ne ovat! Huolehdi kuitenkin, että kaikki materiaalit ovat marsulle vaarattomia.

## SEURAA MARSULLE

Marsulle olisi parasta, että sillä olisi lajikumppani. Ihminen ei voi koskaan korvata toista marsua ja normaalissa päivärytmissä jolloin lapset ovat koulussa ja vanhemmat töissä joutuu marsu olemaan paljon yksin. Olisikin hyvä että sille olisi oma lajitoveri heti alusta alkaen. Pitää ajatella marsuja ja olla erittäin rehellinen; tuleeko marsu olemaan niin onnellinen kuin mahdollista yksin kun sillä on pari tuntia seuraa ihmisistä, eikä muita marsuja lähelläkään? Vastaus on ei. Marsut ovat niin sosiaalisia eläimiä, että ne tarvitsevat seuraa toisista

marsuista. Kani ei ole sopiva kumppani marsulle. Suomen eläinsuojelulaki suosittaa marsun pitämistä vähintään pareittain. Jos vain mahdollista, hanki yksinelävälle marsulle toinen marsu kaveriksi. Yhdistyksen suositus on myydä/hankkia marsut eläinsuojelulain suosittamalla tavalla aina vähintään pareittain, silloin kun se vain on mahdollista. Suomen Marsuyhdistys painottaa, että marsu on laumaeläin ja sen tulee saada nauttia lajitovereidensä seurasta. Marsujen tulee olla samaa sukupuolta, mikäli niiden ei haluta lisääntyvän. Poikasesta asti yhdessä asuneet urokset tulevat yleensä hyvin toimeen keskenään, kunhan niillä on riittävästi tilaa. Myös aikuinen uros usein hyväksyy kaverikseen urospoikasen. Naaraita myydään vain toisen marsun kaveriksi ja ne tulevat hyvin toimeen keskenään isommissakin laumoissa. Yksinoloa parempi vaihtoehto on myös näkö- ja kuuloyhteys toiseen marsuun.

## **LIIKUNTA**

Paras virike marsulle on marsukaveri, joten pyri hankkimaan aina vähintään kaksi marsua. Marsujen tulee päästä päivittäin jaloittelemaan häkin ulkopuolelle, valvonnan alaisina. Ihanteellista on jatkuva vapaana olo, kuitenkin niin, että marsulla on aina mahdollisuus päästä häkkiinsä lepäämään ja syömään. Lattialle voi laittaa laatikoita, putkia, ruukkuja ja muuta marsua kiinnostavaa. Marsu ei kuitenkaan ylittele esteitä kuten kani, joten mitään agilityä niiden kanssa ei voi harrastaa. Jos marsu ei innostu liikkumaan, voit piilotella pieniä vihannesten palasia ympäri huonetta, joita etsiessään marsu joutuu lähtemään liikkeelle. Sähköjohdot on syytä laittaa marsun ulottumattomiin, samoin kun myrkylliset kasvit ja kaikki muukin, mikä voi olla marsulle vaaraksi. Varo marsua myöskin kävellessä ja esim. ovia avatessa. Mikäli taloudessa on muita kotieläimiä, anna niiden seurustella marsujen kanssa vain valvonnan alla.

## **KÄSITTELY**

Kun nostat marsua, pidä siitä kiinni molemmin käsin, siten pystyt jakamaan sen painon tasaisemmin ja asento on eläimelle miellyttävä. Käytä marsua käsitellessäsi aina määrätietoisia ja rauhallisia liikkeitä. Älä purista, vaikka marsu vähän rimpuilisi, tiukassa otteessa marsu vaan hätääntyy. Marsun luut ovat heikot ja ruumis pehmeä, eikä se kestä putoamista. Myös silloin kun marsu on jo kesy, sen sylittelyssä tulee olla huolellinen ja varmistaa, ettei se pääse hyppäämään esimerkiksi sohvalta tai sylistä lattialle.

## **HOITOTOIMENPITEITÄ**

Marsun kynnet tulee leikata noin kahden viikon välein. Marsulle sopivat jyrsijöille ja kissoille tarkoitetut kynsisakset. Liian pitkiksi kasvaneet kynnet tuottavat marsulle kipua ja tuskaa aiheuttaen rasiatusta varpaiden nivelille ja pahimmassa tapauksessa jopa raajan asentovirheitä.

Leikatessa pitää varoa leikkaamasta kynnen sisällä olevaan verisuoneen ja hermoon. Vaaleakyntisillä marsuilla suoni erottuu vaaleanpunertavana kynnen läpi, mutta tummakyntisillä leikkaaminen perustuu pelkkään kokeilemiseen. Lähellä suonta kynsi muuttuu pehmeämmäksi ja jauhomaiseksi. Tässä kohdassa kannattaa lopettaa leikkaaminen. Leikatessa kannattaa ottaa vähän kerrallan tunnustellen kynnen lujuuutta. Jos on epävarma leikkaamisessa, niin kannattaa leikata useammin ja pieniä määriä kuin kerralla enemmän. Marsuja harvemmin tarvitsee pestä, ne eivät normaalisti likaannu niin, että tarvitsisivat kokopesua. Ennen näyttelyä peseminen on kuitenkin suotavaa. Marsu kannattaa kastella kädessä pidellen. Marsu kastellaan päätä ja korvia lukuun ottamatta ja hierotaan jyrksijöille tai koirille tarkoitettu shampoo turkkiin. Huuhdellaan erittäin huolellisesti ja kääritään pyyhkeeseen. Pyyhkeellä kuivataan suurimmat vedet turkista ja loput kosteudet hiustenkuivaajalla. On huolehdittava, ettei hiustenkuivaaja polta marsun ihoa. Marsulla on rasvarauhanen ruumiin takaosassa (siinä missä olisi häntä). Rasvarauhanen tuottaa rasvaa marsun turkkiin. Se likaantuu välillä ja voi likaisena tulehtua. Näin ollen se tulee tarkistaa usein, ja tarvittaessa pestä. Pesu hoituu parhaiten astianpesuaineella ja vanhalla pehmeällä hammasharjalla. Marsua ei tarvitse kastella kokonaan, ainoastaan takapä. Rasvarauhasta hangataan varovasti hammasharjalla jossa on astianpesuainetta. Ei saa hinkata eikä painaa. Kun rauhanen on puhdas, marsu huuhdellaan huolellisesti ja kuivataan hyvin. Marsun korvat tuottavat vaikkua niin kuin ihmistenkin. Korvat tulee puhdistaa aina kun ne ovat selvästi likaiset. Kätevin tapa on kiepauttaa ruokaöljyyn tai koiran korvaveteen kastettu pumpuli etusormen ympärille ja pyöräyttää sitä muutaman kerran korvassa. Korvia ei kannata yrittää puhdistaa pumpulipuikoilla, sillä marsun heilauttaessa päätään voi puikko vahingoittaa korvaa. Jos marsuusi ilmestyy loisia, älä panikoi, se ei johdu huonosta hoidosta. Loisia joskus tulee ja niistä pääsee kyllä eroon. Eläinlääkäriltä saat tarvittavat lääkkeet ja hoito-ohjeet niiden hävittämiseksi. Mikäli haluat madottaa marsusi, matolääkkeeksi sopii apteekista fenbendatsolia tai flubendatsolia sisältävät valmisteet. Eläinlääkäri voi määrätä loishäätönä myös esim. ivermektiiniä tai selamektiinia sisältäviä valmisteita. Lyhytkarvaiset marsut kannattaa harjata muutaman kerran viikossa omalla pehmeällä harjalla. Karkeakarvaisilla voi käyttää karstaa ja pitkäkarvaisilla kampa.

